

Obsah

1. KAPITOLA: SOCIO-KULTÚRNY KONTEXT	11
1.1. Vybrané demografické trendy a sociálne podmienky	12
1.1.1. Pôrodnosť, reprodukčné správanie, antikoncepcia	12
1.1.2. Sobášnosť a rozvodovosť	13
1.1.3. Spolužitie, medzigeneračné vzťahy	13
1.1.4. Postavenie detí a dospelých mladých ľudí v spoločnosti	15
1.1.5. Život mladých ľudí	17
1.1.6. Podmienky pre život mužov a žien	18
1.1.7. Podmienky pre homosexuálne spolužitie	20
1.2. Sexualita a rodovosť v socio-kultúrnom kontexte	22
1.2.1. Diskurzy o sexualite	22
1.2.2. Diskurzy a sexuálna výchova	26
1.2.3. Rodové diskurzy	28
1.2.4. Sexualita a rodovosť v médiách	28
1.2.5. Sociálne reprezentácie – príklad HIV/AIDS	31
1.2.6. „Sexistický“ jazyk	32
1.2.7. Sexualita, rodovosť a politika	33
1.2.8. Náboženstvá a sexualita	35
Záverečné poznámky	36
Otázky a úlohy	37
2. KAPITOLA: SEXUALITA A RODOVOSŤ	39
2.1. Biologické základy sexuality a rodovosti	41
2.2. Pohlavie	44
2.3. Sexualita	45
2.3.1. Užšie a širšie chápanie a praktizovanie sexuality	45
2.3.2. Vybrané sexuálne prejavy: masturbácia, sexuálna iniciácia	47
2.3.2.1. Masturbácia	47
2.3.2.2. Masturbácia na Slovensku	48
2.3.2.3. Prvý sexuálny styk	48
2.3.2.4. Prvý sexuálny styk – Slovensko	49
2.3.2.5. Motivácia prvého sexuálneho styku – Slovensko	49
2.3.2.6. Raný sexuálny styk a riziká na Slovensku	50
2.3.2.7. Prvý sexuálny styk a ochrana – Slovensko	51
2.4. Rodovosť	51
2.4.1. Užšie a širšie chápanie a praktizovanie rodovosti	51
2.4.2. Rodová rola, rodové stereotypy a ich prekonávanie	52

2.5. Rodovosť a sexualita ako súvzťažné kategórie	55
2.5.1. Sexuálna a rodová orientácia	56
2.5.2. Coming out	58
2.5.3. Sexuálna a rodová identita	59
2.5.4. Niektoré teórie rodových a sexuálnych identít	60
2.6. Vytváranie sexuality a rodovosti u detí	61
2.6.1. Niektoré teórie vytvárania sexuality a rodovosti	61
2.6.2. Sexualita a rodovosť detí	63
2.6.3. Sociálne a kultúrne podmienky	64
2.6.4. Rozdielne prístupy k chlapcom a dievčatám	64
2.6.5. Sexualita a rodovosť v škole	66
2.7. Pozitívne a negatívne stránky sexuality a rodovosti	70
2.7.1. Kombinované sexuálne a drogové riziká na slovenskej vzorke	70
2.7.2. Sexuálne násilie	71
2.7.3. Sexuálne násilie na deťoch	71
2.7.4. Sexuálne zdravie	74
2.7.5. Sexuálna spokojnosť	75
2.8. Výskum sexuality a rodovosti	76
2.8.1. Prístupy k skúmaniu sexuality a rodovosti	76
2.8.2. Témy pre ďalší výskum	78
2.8.3. Metodológia	78
Záverečné poznámky	80
Otázky a úlohy	81
3. KAPITOLA: TYPY SEXUÁLNEJ VÝCHOVY – VÝCHODISKÁ	83
3.1. Rôzne vymedzenia sexuálnej výchovy	84
3.1.1. Diverzita názorov na sexuálnu výchovu	84
3.1.2. Čo je sexuálna výchova?	85
3.1.3. Sexuálne výchovy podľa svetonázorových a hodnotových východísk	85
3.1.4. Syntéza kategorizácií prístupov k sexuálnej výchove podľa svetonázorových a hodnotových východísk	86
3.1.5. Sexuálne výchovy podľa zamerania, cieľov a obsahu	89
3.2. Sexuálna výchova v niektorých krajinách	92
3.2.1. Nemecká koncepcia	93
3.2.2. Koncepcia vo Veľkej Británii	95
3.2.3. České koncepcie	97
3.3. Sexuálna výchova na Slovensku	99
3.3.1. História a súčasnosť	99
3.3.2. Osnovy „Výchovy k manželstvu a rodičovstvu“	100

3.3.3. Rozpracovanie „Výchovy k manželstvu a rodičovstvu“	101
3.3.4. Sexuálna výchova na základe skúseností autora a autorky	102
3.4. Výskumy sexuálnej výchovy, účinky a účinnosť sexuálnej výchovy	104
Otázky a úlohy	108
4. KAPITOLA: SEXUÁLNA VÝCHOVA – PRÍPRAVA A REALIZÁCIE	110
4.1. Predpoklady a východiská sexuálnej výchovy v školách na Slovensku	111
4.1.1. Právne ukotvenie	112
4.1.2. Učiteľ/ka sexuálnej výchovy	113
4.1.3. Informačné zdroje	117
4.2. Vytváranie školskej politiky sexuálnej výchovy	118
4.3. Výber a príprava metód vyučovania	121
4.4. Príprava vyučovacieho procesu	122
Záverečné poznámky	125
Otázky a úlohy	126
5. KAPITOLA: AKTIVITY A UKÁŽKY PROGRAMOV SEXUÁLNEJ VÝCHOVY	128
5.1. Aktivity:	129
Vymenia si miesto	131
Aromatický Aleš	132
Kúty miestností	133
Rybník	134
Dvojice	135
Pravidlá	136
Domček ako vzťah	137
Muži a ženy - rodovosť	139
Slovník	141
Môj obraz o sexualite	142
Anatómia pohlavných orgánov	144
Argumentácia	146
Sexuálny život - kedy, prečo a načo začať so sexuálnym životom?	148
Tri tvrdenia o AIDS	151
Kontinuum rizikových sexuálnych aktivít	152
Pocity spojené s prezervatívom	153
Akvárium riešenia problémov	154
Päť	156
Ochrana pred násilím - poznanie práv dieťaťa	157
Niečo sa mi stalo	159
Poznám svoje práva	161

Môžem si dať pozor	162
Hľadám si brigádu	163
Homosexualita - dotazník	165
Homosexualita - obrazce	167
Záver/Vyhodnotenie - čo sme získali?	169
Záver/Vyhodnotenie - telefón	170
5.2. Ukážky schém programov sexuálnej výchovy	171
1. Schéma programu sexuálnej výchovy pre 10-ročných (upravené podľa Raya, Wenta, 1995)	171
2. Schéma požiadavky na minimálne zvládnutý program pre študentov špecializačného inovačného štúdia „Školská a rodinná sexuálna výchova“ na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave, 1998 - 2000	171
3. Schéma programu zameraného na homosexualitu pre 12- až 13-ročných/é (návrh Lukšik)	171
Otázky a úlohy	172
Sumár	174
Summary	177
Prílohy	181
Literatúra	188
Vecný register	201